

Finansdepartementet
Postboks 8008 DEP
0030 OSLO

Deres ref.
18/1250

Vår ref.
18/1921 - TJU

Dato
22.06.2018

Høring - NOU 2018:7 Ny lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå

Vi viser til Finansdepartementets brev 23. mars 2018 med vedlegg.

Justis- og beredskapsdepartementet har følgende merknader:

Lovens oppbygning og de innledende bestemmelsene

Forslaget til ny lov er ikke særlig omfattende, og flere av de foreslåtte kapitlene har bare én eller noen få paragrafer. Den nye loven bør derfor nummereres fortløpende (med §§ 1, 2, 3 osv.), ikke kapittelvis. Vi viser her til det som er sagt om dette i heftet «Lovteknikk og lovforberedelse» på side 61 og 62.

Å regulere Statistisk sentralbyrås virksomhet er ikke et formål med loven i vanlig forstand. Denne reguleringen vil følge direkte av loven, og forslaget til § 1-1 andre ledd sier ikke noe nærmere om hva reguleringen skal gå ut på, noe som heller ikke synes aktuelt. Det er derfor ikke behov for forslaget til § 1-1 andre ledd, og forslaget bør følgelig tas ut av loven.

I forslaget til § 1-2 første ledd heter det at loven gjelder på Svalbard, mens forslaget til andre ledd sier at Kongen skal avgjøre i hvilken utstrekning loven skal gjelde for Norges økonomiske sone og for Svalbard, Jan Mayen og bilandene. Dette henger dårlig sammen. Dersom loven generelt skal gjelde for Svalbard, er det ikke behov for å gi Kongen forskriftshjemmel til å bestemme i hvilken utstrekning loven skal gjelde der. Er meningen at det skal kunne fastsettes i forskrift at enkelte deler av loven ikke skal gjelde på Svalbard, må dette komme tydeligere til uttrykk. Det er ellers ikke behov for å si at loven «også» gjelder på Svalbard, og det bør hete at «Kongen kan gi forskrift» (eller eventuelt også at Kongen kan treffe enkeltvedtak dersom det er meningen) om lovens virkeområde når det gjelder de andre områdene.

Vi gjør ellers oppmerksom på at forslag til nye lover som gjelder blant annet for Svalbard, skal legges fram for Det interdepartementale polarutvalget, jf. egen instruks for dette utvalget. Vi ber om at det tas kontakt med JDs polaravdeling for å gjøre nærmere avtale om dette.

I forslaget til § 1-3 andre ledd defineres «offisiell statistikk» som «statistikk som er egnet til å oppfylle formålene beskrevet i § 1-1, og som omfattes av nasjonalt statistikkprogram som nevnt i § 2-1.» Slik bestemmelsen er utformet, framstår de to vilkårene som kumulative. Det framgår ikke klart av teksten i punkt 6.8.2 om dette har vært hensikten. Etter vårt syn bør vurderingen av om statistikk «kan bidra til allmenn folkeopplysning og understøtte analyse, forskning, beslutningstaking og generell samfunnsdebatt», jf. forslaget til § 1-1 første ledd, inngå i vurderingen av hva som skal inngå i det nasjonale statistikkprogrammet, jf. forslaget til § 2-1. Lovens definisjon av «offisiell statistikk» bør derfor knyttes til det nasjonale statistikkprogrammet, og ikke i tillegg inneholde et eget kvalitetskrav.

Definisjonene i forslaget til § 1-3 bør dessuten settes opp som en punktliste med bokstavene a og b, ikke som første og andre ledd.

Fullmaktsbestemmelsene

I det videre proposisjonsarbeidet bør fullmaktsbestemmelsene i lovforslaget gjennomgås, og det bør komme tydeligere fram om bestemmelsene gir fullmakt til å gi forskrifter, enkeltvedtak eventuelt begge deler, eller bestemmelser som etter sitt innhold verken er lov eller forskrift.

Forskriftskompetansen er i de fleste bestemmelsene i lovutkastet lagt til Kongen, men i enkelte tilfeller til departementet. Det er noe uklart hva denne oppdelingen bygger på. Dersom det er på det rene at kompetansen kommer til å bli lagt til departementet, bør dette fastsettes direkte i loven, slik at man slipper unødvendige delegeringer.

Taushetsplikt

Etter forslaget til § 2-5 skal det gjelde taushetsplikt for alle opplysninger som er «samlet inn for offisiell statistikk». I merknadene er det uttalt at dette «i stor grad» er en videreføring av gjeldende rett, men etter gjeldende rett er taushetsplikten imidlertid begrenset til opplysninger om «personlige forhold, drifts- eller forretningsforhold, eller tekniske innretninger og fremgangsmåter», jf. dagens lov § 2-4, noe som tilsvarer taushetsplikten etter forvaltningsloven § 13. Ut fra forslaget til § 2-5 vil taushetsplikten favne betydelig videre. Vi savner en nærmere redegjørelse for hvorfor dette er nødvendig og for rekkevidden av den foreslåtte taushetsplikten. Det er for eksempel uklart om taushetsplikten i utgangspunktet også skal omfatte anonymiserte opplysninger, jf. også forslaget til § 3-5. Vi savner videre en nærmere begrunnelse for hvorfor det skal opereres med egne bestemmelser om taushetsplikt for opplysninger samlet inn for «offisiell statistikk», i motsetning til for annen statistikk.

Videre antar vi at det i praksis vil være krevende å avklare hvilke opplysninger som er underlagt den omfattende taushetsplikten etter § 2-5 første ledd for de som utfører arbeid eller oppdrag for Statistisk sentralbyrå. Dette vil i enda større grad gjelde for den tilsvarende taushetsplikten for de som utfører arbeid eller tjeneste for andre offentlige myndigheter som arbeider med offisiell statistikk, siden denne taushetsplikten bare skal gjelde opplysninger som «utelukkende» er samlet inn for formålet å utvikle, utarbeide og formidle offisiell statistikk. Det er dessuten uklart om taushetsplikten bare skal gjelde de som utfører arbeid eller tjeneste for offentlige organer som er ansvarlige for både utvikling, utarbeidelse og formidling av offisiell statistikk, eller også de som utfører arbeid eller tjeneste for organer som skal stå for én (eller to) av disse aktivitetene. Vi nevner dessuten at oppdelingen av forslaget til § 2-5 er forskjellig, med henholdsvis tre og fire ledd, i lovforslagene på henholdsvis side 147 og side 152 i NOU-en.

Generelt i lovverket er det innholdet i opplysninger som avgjør om de er omfattet av taushetsplikt, ikke formålet som lå til grunn for å samle dem inn. Vi kan ikke se noen grunn til at dette skal være annerledes i denne loven. Problemstillinger knyttet til formålet med innsamlingen av opplysningene bør ivaretas gjennom personopplysningsregelverket så langt det rekker, ikke gjennom taushetsplikt.

Ut fra dette bør hele forslaget til § 2-5 omarbeides og klargjøres, og det bør vurderes nøye hva det er nødvendig å underlegge taushetsplikt. Dette bør generelt begrenses til de opplysningene det er et reelt behov for å hemmeligholde.

Det er også nokså uklart hvilken taushetsplikt etter forslaget til § 2-5 som skal gjelde etter forslaget til § 3-6 femte ledd. Dette bør klargjøres, og det bør også her vurderes nøye hva det er nødvendig å underlegge taushetsplikt.

Opplysningsplikt og tilgang til opplysninger

I merknadene til § 3-1 om opplysningsplikt er det forutsatt at forvaltningslovens regler om enkeltvedtak skal gjelde for pålegg om å gi opplysninger, blant annet retten til å klage til overordnet organ. Paragrafen synes også utformet hovedsakelig med tanke på enkeltvedtak. Etter gjeldende rett kan imidlertid opplysningsplikten fastsettes både ved enkeltvedtak og forskrift. Vi antar at det fortsatt kan være behov for å gi forskrifter om opplysningsplikt, og at paragrafen i tilfelle bør endres, slik at dette kommer klarere fram.

Bestemmelsen i forslaget til § 3-2 første ledd om meldeplikt bør omformuleres, slik at formålet med regelen kommer tydeligere fram. Vi forstår dette slik at det legges opp til en ordning der Statistisk sentralbyrå skal gis anledning til å uttale seg før offentlige myndigheter oppretter, endrer eller nedlegger informasjonssystemer. Det er i denne sammenhengen uklart hva som ligger i kravet om at Statistisk sentralbyrå da skal høres «uten ugrunnet opphold». Vi antar at bestemmelsen i forslaget til § 3-2 andre ledd bare

er aktuell i forbindelse med endring av informasjonssystemer. Dette bør komme tydeligere fram i loven, og det samme gjelder sammenhengen mellom første og andre ledd.

Det er noe uklart hva som er ment med formuleringen i forslaget til § 3-4 første ledd om at det må være «nødvendig for offisiell statistikk» å gi andre offentlige myndigheter tilgang til opplysninger. Gjelder dette utarbeidelse av statistikk eller også annet arbeid knyttet til statistikk? Dette bør klargjøres.

Det er uklart om forslaget til § 3-5 innebærer at Statistisk sentralbyrå skal gjøre anonymiserte opplysninger tilgjengelig for allmennheten på eget initiativ, eller om dette skal skje som en følge av innsynskrav o.l. Dersom dette skal bygge på krav utenfra, er det også uklart hvordan denne bestemmelsen stiller seg til innsynsretten etter offentleglova og innsynsrett som følger av andre lover. Offentleglova gjelder for Statistisk sentralbyrå, og opplysninger som ikke er omfattet av taushetsplikt eller andre unntak, vil være åpne for innsyn.

Andre bestemmelser

I forslaget til § 4-3 første ledd bør det gå fram at det skal opprettes et råd «for Statistisk sentralbyrå». Vi går ut fra at rådet bare skal gi råd til administrerende direktør, ikke til selve byrået.

Bestemmelsen i forslaget til § 5-2 om straff ved brudd på taushetsplikten er overflødig og bør tas ut. Det følger allerede av straffeloven §§ 209 og 210 at brudd på lovbestemt taushetsplikt er straffbart.

Overskriften i forslaget til § 6-1 er noe misvisende. Å gi forskrifter som skal oppfylle Norges statistikkforpliktelser etter EØS-avtalen kan neppe regnes som «gjennomføring og utfylling».

Lovforslaget mangler en ikrafttredelsesbestemmelse. Det må også fastsettes i loven at fra samme tid som den nye loven trer i kraft, oppheves den nåværende statistikkloven, og at det gjøres endringer i andre lover som viser til den nåværende statistikkloven.

Med hilsen

Harald Aass
fagdirektør

Toril Juul
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent og sendes uten signatur

